

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 9. november 2023
(OR. en)

15270/23

POLCOM 265
COMER 135
UD 251
COHOM 216

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	8. november 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 689 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE ekspordilubade kohta 2022. aastal vastavalt määrusele, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 689 final.

Lisatud: COM(2023) 689 final

Brüssel, 8.11.2023
COM(2023) 689 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ekspordilubade kohta 2022. aastal vastavalt määrusele, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks

1. Sissejuhatus

Määruse (EL) 2019/125 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks)¹ (edaspidi „määrus“) eesmärk on hoida väljaspool ELi asuvates riikides ühelt poolt ära surmanuhtluse täideviimist ning teiselt poolt piinamist või muud julma, ebainimlikku või alandavat kohtlemist või karistamist. Selles eristatakse järgmist:

- kaubad, mis on olemuselt kuritahtlikud ja millega ei tohiks üldse kaubelda (II lisa), ning
- kaubad, millel võib olla seaduslik kasutuseesmärk, näiteks õiguskaitse otstarbel kasutatav varustus (III lisa) või raviotstarbelised kaubad (IV lisa).

III ja IV lisa loetletud kaupadega kauplemisele kehtivad teatavad piirangud.

Määruse artikli 26 lõikes 3 on sätestatud, et liikmesriigid peavad koostama avaliku iga-aastase tegevusaruande. Aruanne peab sisaldama teavet saadud taotluste arvu, nendes taotlustes käsitletud toodete ja riikide ning nende taotluste suhtes tehtud otsuste kohta. Artikli 26 lõikes 4 on sätestatud, et komisjon peab koostama liikmesriikide avaldatud iga-aastastest tegevusaruannetest koosneva aastaaruande. Aastaaruanne tuleb teha üldsusele kättesaadavaks.

Käesolevas komisjoni aruandes esitatakse teavet lubade kohta, mille liikmesriigid on andnud 2022. aastal selliste kaupade ekspordimiseks,² mida võiks kasutada piinamiseks või surmanuhtluse täideviimiseks.

Kõik liikmesriigid on teatanud määruse artikli 11 lõike 1 ja artikli 16 lõike 1 alusel antud ja andmata jäetud ekspordilubade arvu ning nimetanud asjaomased kaubad ja sihtriigid. Mõnel juhul on liikmesriikide pädevad asutused teatanud ka ekspordiks lubatud kaupade arvu või kogused ning lõppkasutajate kategooria, kellele kaup tarniti.

Määruse (EL) 2019/125 kohased load

Määruse artikli 11 lõikes 1 ja artikli 16 lõikes 1 on sätestatud, et vastavalt III lisa ja IV lisa loetletud kaupade ekspordimiseks on vaja luba³.

III lisa on loetletud teatavad kaubad, mida on võimalik kasutada piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks. III lisa nimetatud kaubad kuuluvad järgmistesse rubriikidesse: inimeste ohjeldamiseks välja töötatud seadmed; relvad ja vahendid, mis on välja töötatud massirahutuste ohjeldamiseks või enesekaitseks, ning tegutsemisvõimetuks muutvaid või ärritavaid keemilisi aineid ning teatavaid seotud aineid levitavad relvad või seadmed massirahutuste ohjeldamiseks või

¹ ELT 30, 31.1.2019, lk 1.

² Aruanne ei sisalda teavet selle kohta, kuidas eksporditjad kasutasid määruse V lisa kohast liidu üldist ekspordiluba IV lisa loetletud kaupade ekspordimiseks.

³ Määruse artikli 2 punktis d on ekspordimiseks määratletud kui „kaupade väljaviimine liidu tolliterritooriumilt, sealhulgas tollideklaratsiooni nõudvate kaupade väljaviimine ning kaupade väljaviimine pärast ladustamist vabatsõnalis Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 tähenduses“.

enesekaitseks.

IV lisas on loetletud teatavad kemikaalid, mida on võimalik kasutada surmava süsti tegemiseks.

IV lisas loetletud kaupade ekspordimiseks tuleb hankida ekspordiluba asjaomase liikmesriigi pädevalt asutuselt, mis on nimetatud määruse I lisas, välja arvatud juhul, kui selliste kaupade ekspordimiseks kasutatakse V lisas sätestatud liidu üldist ekspordiluba.

Liidu üldises ekspordiloas osutatud sihtkohtadesse saab tavaliselt eksportida, ilma et oleks vaja hankida liikmesriigi välja antav individuaalne või koondluba. Senise lähenemisviisi kohaselt lisatakse kolmas riik V lissasse juhul, kui see riik on ratifitseerinud asjakohase rahvusvahelise lepingu, millega võetakse kohustus kaotada surmanuhtlus kõigi kuritegude eest. Kui riik ei ole Euroopa Nõukogu liige, tähendab see, et ta peab olema reservatsioonideta ratifitseerinud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivse protokolliga.

Kui on aga põhjust kahelda eksportija suutlikkuses pidada kinni liidu üldise ekspordiloo tingimustest või ekspordikontrolli käsitlevatest õigusaktidest, võib pädev asutus keelata eksportijal kõnealust luba kasutada.

Määruse (EL) 2019/125 artikli 20 lõikes 2 on märgitud, et liikmesriigi antav ekspordiluba võib olla individuaalne luba (luba eksportida ühele kolmanda riigi lõppkasutajale või kaubasaajale) või koondluba (luba eksportida ühele või mitmele kindlaksmääratud lõppkasutajale või edasimüüjale ühes või mitmes kindlaksmääratud kolmandas riigis)⁴.

Määruse artiklitega 3, 4 ja 5 keelatakse vastavalt II lisas loetletud kaupade ekspord, import ja transiit. Pädevad asutused võivad teha sellest keelust erandi, kuid vaid juhul, kui tõendatakse, et asjaomaseid kaupu kasutatakse nende ajaloolist tähtsust silmas pidades üksnes avalikuks eksponeerimiseks muuseumis (kas kolmandas riigis või kooskõlas artikliga 4 mõnes liikmesriigis).

2. Antud ja andmata jäetud load

2022. aastal oli teatatud lubade koguarv 246 ning lubade andmisest teatas 10 liikmesriiki. Ülejäänud liikmesriigid teavitasid komisjoni, et nad ei olnud saanud ühtki määruse kohast loataotlust, mis viitab sellele, et tegevus selles valdkonnas on piiratud. Nagu eelmisteski aruannetes, ei ole andmete hulk põhjapanevate järelduste tegemiseks piisav.

Kuna määruse artiklis 2 esitatud individuaalse loa ja koondloa määratlus ei sisalda kvantitatiivset osa, ei anna antud lubade arv aimu lubadega hõlmatud kaupade arvust

⁴ Artikli 2 punktis p on esitatud mõiste „individuaalne luba“ terviklik määratlus. Artikli 2 punktis q on esitatud mõiste „koondluba“ terviklik määratlus.

ega kogusest. Samuti ei tehta teabes, mille liikmesriigid komisjonile esitavad, tavaliselt vahet individuaalsetel ja koondlubadel.

Liikmesriigid andsid teada, et nad lükkasid 2022. aastal tagasi 9 ekspordiloa taotlust. Loa andmata jätmise juhtumid, millest teatati, puudutasid III lisa koodi 3.1⁵ all kirjeldatud kaupu, mis olid ette nähtud ekspordiks Brasiiliasse, Filipiinidele, Hiinasse, Iisraeli, Indiasse, Lõuna-Aafrikasse ja Valgevenesse, ning III lisa koodi 2.2⁶ all kirjeldatud kaubad olid ette nähtud ekspordiks Alžeeriasse. Veel üks tehing, mille tegemiseks luba ei antud, puudutas IV lisa koodi 1.1⁷ all kirjeldatud kaupu, mis olid ette nähtud ekspordiks Indoneesiasse.

Määruse artiklitega 3, 4 ja 5 keelatakse vastavalt II lisa loetletud kaupade eksport, import ja transiit. Määrus lubab riiklikel pädevatel asutustel teha sellest keelust erandi, kuid vaid juhul, kui tõendatakse, et asjaomaseid kaupu kasutatakse nende ajaloolist tähtsust silmas pidades üksnes avalikuks eksponeerimiseks muuseumis (kas kolmandas riigis või kooskõlas artikliga 4 mõnes liikmesriigis). Pädevad asutused teatasid, et 2022. aastal nad selliseid erandeid ei teinud.

Käesoleva aruande 1. lisa on esitatud teave liikmesriikide pädevate asutuste poolt 2022. aastal antud ekspordilubade arvu kohta kaubakategooriate lõikes (määruse III ja IV lisa). Teave antud lubade arvu kohta ei hõlma liidu üldise ekspordiloa alusel toimunud eksporti (V lisa).

2. lisa on esitatud teave lubade andmisest keeldumiste arvu kohta kaubakategooriate lõikes (III ja IV lisa).

3. lisa on esitatud teave rahuldatud ja rahuldamata jäetud taotluste kohta ajavahemikul 2017–2022.

4. lisa on esitatud teave liikmesriikide poolt III lisa loetletud kaupadega seoses antud ja komisjonile teatatud ekspordilubade arvu kohta.

5. lisa on esitatud teave sihtkohtade kohta, kuhu anti ja jäeti andmata luba III lisa loetletud kaupade ekspordiks.

6. lisa on tehtud kokkuvõtte komisjonile esitatud teabest lubatud ekspordi teatatud lõppkasutuse kohta III lisa loetletud kaupade puhul.

7. lisa on esitatud ülevaade III lisa loetletud, ekspordiks loa saanud kaupadest ja nende sihtkohtadest.

8. lisa on esitatud teave liikmesriikide poolt IV lisa loetletud kaupadega seoses antud ja komisjonile teatatud ekspordilubade arvu kohta.

9. lisa on esitatud teave sihtkohtade kohta, kuhu anti ja jäeti andmata luba IV lisa loetletud kaupade ekspordiks.

⁵ Kaasaskantavad relvad või seadmed, millega doseeritakse või levitatakse tegutsemisvõimetuks muutvat või ärritavat keemilist ainet

⁶ Elektrišokinuiad

⁷ Lühi- või kiiretoimelised anesteetikumid (barbituraadid)

10. lisa on tehtud kokkuvõtte komisjonile esitatud teabest lubatud ekspordi teatatud lõppkasutuse kohta seoses IV lisa loetletud kaupadega.

11. lisa on esitatud ülevaade IV lisa loetletud, ekspordiks loa saanud kaupadest ja nende sihtkohtadest.